

มาตรฐานการปฏิบัติงาน (SOP)

.....

ชื่อหน่วยงาน	คู่มือการปฏิบัติงานการขับเคลื่อนตัวชี้วัด
กลุ่มอนามัยแม่และเด็ก สำนักส่งเสริมสุขภาพ	ตัวชี้วัดที่ 3.2 ร้อยละของเด็กอายุ 0-5 ปี ทั้งหมดตามช่วงอายุที่กำหนด มีพัฒนาการสมวัย

1. วัตถุประสงค์ (Objectives)

คู่มือการปฏิบัติงานการฉบับนี้จัดทำเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานขับเคลื่อนและบังคับใช้พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็กให้มีประสิทธิภาพ ดำเนินงานส่งเสริมและสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มุ่งสู่เป้าหมายอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียรร้อยละ 50 ตามที่กำหนดไว้ และส่งผลต่อเนื่องสู่ผลลัพธ์เด็กไทยร้อยละ 85 มีพัฒนาการสมวัย

2. ขอบเขต (Scope)

พัฒนาการที่ดีในเด็กปฐมวัยเป็นต้นทุนพื้นฐานต่อความสัมฤทธิ์ผลทุกด้าน ความก้าวหน้าของพัฒนาการในเด็กคือ ความก้าวหน้าของพัฒนาการทางสติปัญญาและเป็นการสะท้อนการทำงานของสมอง โครงสร้างของสมองถูกกำหนดและสร้างมาตั้งแต่อยู่ในครรภ์ และยังพัฒนาต่อเนื่องอย่างรวดเร็วในช่วง 5 ปีแรกของชีวิต โดยมีปัจจัยทางพันธุกรรมเป็นตัวกำหนดพื้นฐานของสมอง และการเลี้ยงดูในสิ่งแวดล้อมที่ดีก็ส่งผลอย่างยิ่งต่อการพัฒนาสมองในเด็ก “นมแม่” นับว่าเป็นอาหารที่ดีที่สุดสำหรับเด็ก เพราะนมแม่มีสารอาหารมากกว่า 200 ชนิดที่ส่งผลดีต่อสุขภาพเด็กในทุกด้าน ป้องกันการเจ็บป่วย ลดโอกาสเกิดภูมิแพ้ ส่งผลต่อพัฒนาการทางสติปัญญาและสร้างสายใยความผูกพันระหว่างแม่ลูก กระทรวงสาธารณสุข มีนโยบายส่งเสริมสนับสนุน และปกป้องให้เด็กทุกคนได้กินนมแม่อย่างเต็มที่ตามคำแนะนำขององค์การอนามัยโลก (WHO) ว่า “เด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 เดือนควรได้กินนมแม่อย่างเดียว และกินนมแม่ควบคู่อาหารตามวัยจนถึงอายุ 2 ปี หรือนานกว่านั้น” จึงตั้งเป้าหมายในปี 2568 ไว้ว่า “ร้อยละของเด็กแรกเกิด - ต่ำกว่า 6 เดือนกินนมแม่อย่างเดียวอย่างน้อยร้อยละ 50”

กระบวนการดำเนินงานส่งเสริม สนับสนุน และปกป้องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในหน่วยงาน ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยเริ่มต้นตั้งแต่การกำหนดบทบาทหน้าที่ การจัดทำแผนงานโครงการ การกำกับติดตาม และการรายงานผลการดำเนินงาน โดยกลุ่มเป้าหมายในการขับเคลื่อนได้แก่ พนักงานเจ้าหน้าที่ บุคลากรด้านสาธารณสุข และภาคีเครือข่าย

3. คำจำกัดความ (Definition)

การปกป้อง : การขับเคลื่อนพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560

การส่งเสริม : การสื่อสารสังคมเพื่อสร้างการรับรู้ การพัฒนาระบบบริการ และการพัฒนาบุคลากรเฉพาะทาง การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

การสนับสนุน : การขับเคลื่อนการจัดตั้งมุนนมแม่ในสถานประกอบกิจการ และการดำเนินโครงการภาคีร่วมใจ
ส่งรักส่งนมจากอกแม่สู่ลูก

คสทท. : คณะกรรมการควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก

พนักงานเจ้าหน้าที่ : ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

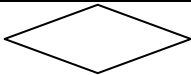
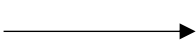

ฝ่ายเลขานุการ : กลุ่มอนามัยแม่และเด็ก สำนักส่งเสริมสุขภาพ

4. ความรับผิดชอบ (Responsibilities)

1. คณะกรรมการควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก
2. คณะอนุกรรมการวิชาการฯ
3. คณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและให้ความเห็นฯ
4. คณะอนุกรรมการสื่อสารภาคีเครือข่าย ขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ฯ
5. คณะทำงานตรวจสอบข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน
6. คณะทำงานขับเคลื่อนพระราชบัญญัติฯ
7. พนักงานเจ้าหน้าที่
8. กลุ่มอนามัยแม่และเด็ก สำนักส่งเสริมสุขภาพ

5. ขั้นตอนการปฏิบัติ (Procedure)

สัญลักษณ์ที่ใช้

	จุดเริ่มต้นและสิ้นสุดของกระบวนการ
	กิจกรรมและการปฏิบัติงาน
	การตัดสินใจ เช่น การตรวจสอบ การอนุมัติ
	แสดงถึงทิศทาง หรือการเคลื่อนไหวของงาน
	จุดเชื่อมต่อระหว่างขั้นตอน

ขั้นตอนการปฏิบัติงานแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นตอนการขับเคลื่อนพระราชบัญญัติ
ควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก และขั้นตอนการขับเคลื่อนการส่งเสริมและ
สนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

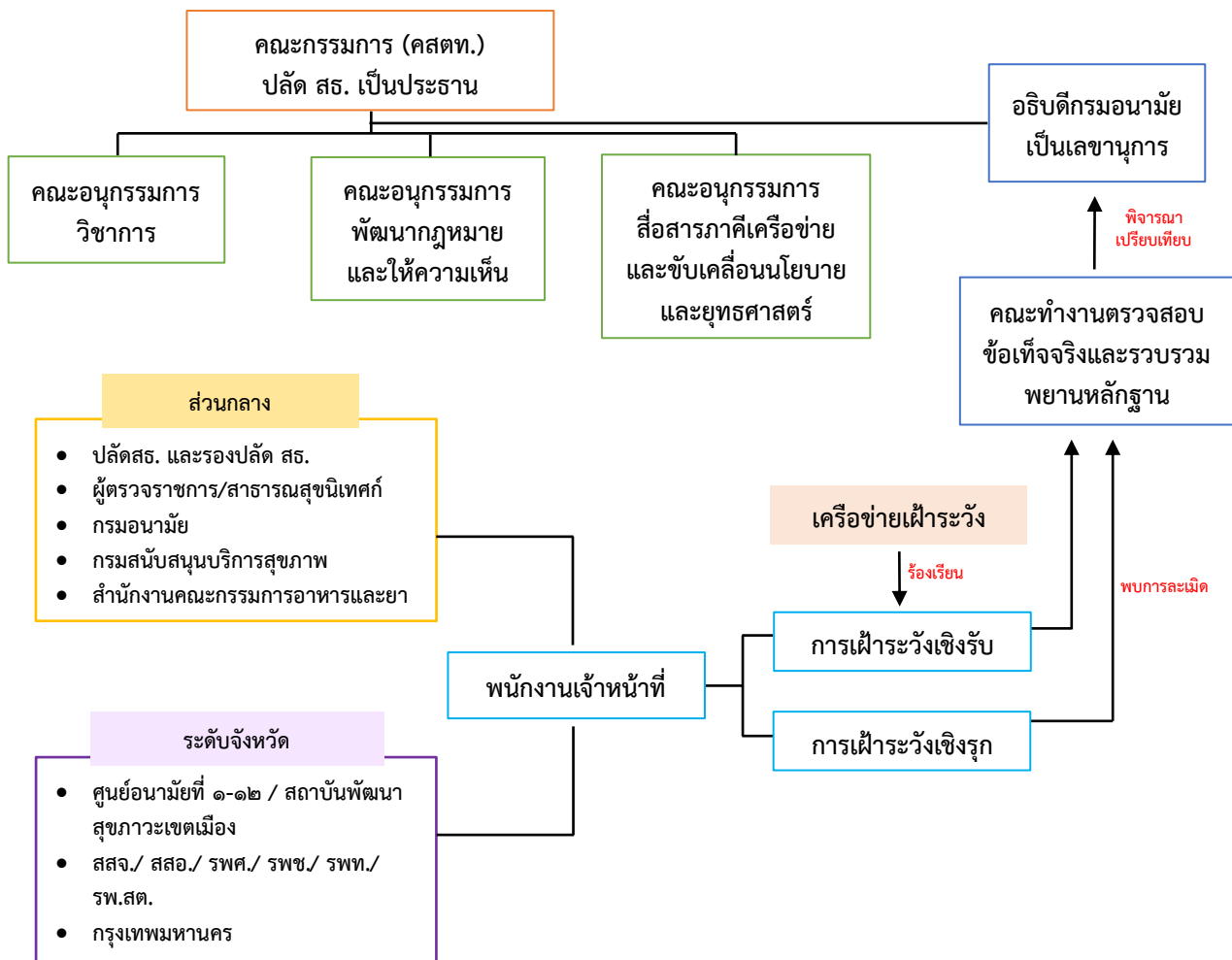
5.1 การขับเคลื่อนพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก

ลำดับ	ผังกระบวนการ	รายละเอียดงาน	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ	เอกสารที่เกี่ยวข้อง
1		1. รวบรวมผลการดำเนินงานทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค 2. ถอดบทเรียนการดำเนินงาน	ภายในเดือนสิงหาคม	ฝ่ายเลขานุการ	1. แบบรายงานการดำเนินงานในพื้นที่ 2. รายงานการถอดบทเรียน
2		1. สรุปผลการดำเนินงาน 2. จัดทำแผนงานโครงการ	ภายในเดือนกันยายน	ฝ่ายเลขานุการ	1. รายงานผลการดำเนินงาน 2. แผนงานโครงการ
3		1. ฝ่ายเลขานุการนำเสนอผลการดำเนินงานและแผนงานโครงการ	ภายในเดือนกันยายน	ฝ่ายเลขานุการ	1. รายงานผลการดำเนินงาน 2. แผนงานโครงการ
4		จัดทำโครงการขับเคลื่อนพระราชบัญญัติฯ และส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ (กิจกรรม/เป้าหมาย/งบประมาณ)	ภายในเดือนตุลาคม	ฝ่ายเลขานุการ	(ร่าง) โครงการขับเคลื่อนพระราชบัญญัติฯ และส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
5		เสนอโครงการให้อธิบดีกรมอนามัยอนุมัติโครงการ	ภายในเดือนตุลาคม	ฝ่ายเลขานุการ	โครงการขับเคลื่อนพระราชบัญญัติฯ และส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ผ่านการอนุมัติแล้ว
6		ถ่ายทอดแผนงานโครงการแก่ผู้รับผิดชอบในระดับพื้นที่	ภายในเดือนพฤศจิกายน	ฝ่ายเลขานุการ	แผนการดำเนินโครงการขับเคลื่อนพระราชบัญญัติฯ และส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

ลำดับ	ผังกระบวนการ	รายละเอียดงาน	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ	เอกสารที่เกี่ยวข้อง
7	กำหนดแผนการเฝ้าระวัง การละเมิดพระราชบัญญัติฯ	1. กำหนดแผนการ เฝ้าระวังเชิงรุกโดย - ศูนย์อนามัย ไตรมาสละครั้ง - สสจ. ปีละ 2 ครั้ง 2. ระบบรายงานและ รับเรื่องร้องเรียน	ภายใน เดือน พฤศจิกายน	กรมอนามัย ศูนย์อนามัย และสสจ.	แผนการเฝ้าระวัง การละเมิด พระราชบัญญัติฯ
8	กำกับติดตามการ ดำเนินงาน	กำกับติดตามการ ดำเนินงาน - ศูนย์อนามัยรายไตร มาส - สสจ. ทุก 5 เดือน	เดือน ตุลาคมถึง กุมภาพันธ์	กรมอนามัย ศูนย์อนามัย และสสจ.	รายงานผลการ ดำเนินงาน 5 เดือน แรก
9	รวบรวมผลการดำเนินงาน รายงานตัวชี้วัด รอบ 5 เดือนแรก และทบทวนแผนการ ดำเนินงาน	1. รวบรวมผลการ ดำเนินงานและ รายงานตัวชี้วัดรอบ 5 เดือนแรก 2. ทบทวนและปรับ แผนการดำเนินงานให้ เหมาะสม	ภายใน เดือน มีนาคม	ฝ่ายเลขานุการ	1. รายงานผลการ ดำเนินงาน 2. รายงานตัวชี้วัด รอบ 5 เดือนแรก
10	จัดทำรายงานผลการ ดำเนินงานและแผนการ ดำเนินงาน	1. สรุปผลการ ดำเนินงานรอบ 5 เดือนแรก 2. แผนงานโครงการ รอบ 5 เดือนหลัง	ภายใน เดือน มีนาคม	ฝ่ายเลขานุการ	1. รายงานผลการ ดำเนินงานรอบ 5 เดือนแรก 2. แผนงาน โครงการรอบ 5 เดือนหลัง
11	เสนอ คสท. เห็นชอบ	1. ฝ่ายเลขานุการ นำเสนอผลการ ดำเนินงานและ แผนงานโครงการ	ภายใน เดือน มีนาคม	ฝ่ายเลขานุการ	1. รายงานผลการ ดำเนินงานรอบ 5 เดือนแรก 2. แผนงาน โครงการรอบ 5 เดือนหลัง
12	ดำเนินงานตามแผน รอบ 5 เดือนหลัง	ดำเนินงานตาม แผนการดำเนินงาน รอบ 5 เดือนหลัง	เดือน มีนาคมถึง สิงหาคม	กรมอนามัย ศูนย์อนามัย และสสจ.	แผนการดำเนิน โครงการขับเคลื่อน พระราชบัญญัติฯ และส่งเสริมการ เลี้ยงลูกด้วยนมแม่

ลำดับ	ผังกระบวนการ	รายละเอียดงาน	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ	เอกสารที่เกี่ยวข้อง
13	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;">กำกับติดตามการดำเนินงาน</div> <div style="text-align: center;">↓</div>	1. รวบรวมผลการดำเนินงานรอบ 5 เดือนหลัง 2. รายงานตัวชี้วัดรอบ 5 เดือนหลัง	ภายในเดือนกันยายน	ฝ่ายเลขานุการ	1. รายงานผลการดำเนินงาน 2. รายงานตัวชี้วัดรอบ 5 เดือนหลัง
14	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;">รวบรวมผลการดำเนินงาน รายงานตัวชี้วัด รอบ 5 เดือนหลัง</div> <div style="text-align: center;">↓</div>	1. รวบรวมผลการดำเนินงานและ รายงานตัวชี้วัดรอบ 5 เดือนหลัง	ภายในเดือนมีนาคม	ฝ่ายเลขานุการ	1. รายงานผลการดำเนินงาน 2. รายงานตัวชี้วัดรอบ 5 เดือนหลัง
15	<div style="border: 1px solid black; border-radius: 15px; padding: 5px; text-align: center;">สิ้นสุด</div>				

กลไกการขับเคลื่อนกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก

5.2 การขับเคลื่อนการส่งเสริมและสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

ลำดับ	ผังกระบวนการ	รายละเอียดงาน	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ	เอกสารที่เกี่ยวข้อง
1		1. รวบรวมผลการดำเนินงานทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค	ภายในเดือนสิงหาคม	กลุ่มอนามัยแม่และเด็ก	รายงานผลการดำเนินงาน
2		1. สรุปผลการดำเนินงานการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ 2. สถานการณ์อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวน้อยกว่า 6 เดือน	ภายในเดือนกันยายน	กลุ่มอนามัยแม่และเด็ก	1. รายงานสถานการณ์และผลการดำเนินงานการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
3		จัดทำโครงการขับเคลื่อนพระราชบัญญัติฯ และส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ (กิจกรรม/เป้าหมาย/งบประมาณ)	ภายในเดือนตุลาคม	กลุ่มอนามัยแม่และเด็ก	โครงการขับเคลื่อนพระราชบัญญัติฯ และส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
4		เสนอโครงการให้อธิบดีกรมอนามัยอนุมัติโครงการ	ภายในเดือนตุลาคม	กลุ่มอนามัยแม่และเด็ก	โครงการขับเคลื่อนพระราชบัญญัติฯ และส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ผ่านการอนุมัติแล้ว
5		ถ่ายทอดแผนงานโครงการแก่ผู้รับผิดชอบในระดับพื้นที่	ภายในเดือนพฤศจิกายน	กลุ่มอนามัยแม่และเด็ก	แผนการดำเนินโครงการขับเคลื่อนพระราชบัญญัติฯ และส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
6		ดำเนินงานตามแผนการดำเนินงาน	เดือนตุลาคมถึงกุมภาพันธ์	กรมอนามัย ศูนย์อนามัย และสสจ.	แผนการดำเนินโครงการขับเคลื่อนพระราชบัญญัติฯ และส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

ลำดับ	ผังกระบวนการ	รายละเอียดงาน	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ	เอกสารที่เกี่ยวข้อง
7	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;">กำกับติดตามการดำเนินงาน</div>	กำกับติดตามการดำเนินงาน - ศูนย์อนามัยรายไตรมาส - สสจ. ทุก 5 เดือน	เดือน ตุลาคมถึง กุมภาพันธ์	กรมอนามัย ศูนย์อนามัย และสสจ.	รายงานผลการดำเนินงาน
8	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;">รวบรวมผลการดำเนินงาน รายงานตัวชี้วัด รอบ 5 เดือนแรกและ ทบทวนแผนการดำเนินงาน</div>	1. รวบรวมผลการดำเนินงานและ รายงานตัวชี้วัดรอบ 5 เดือนแรก 2. ทบทวนและปรับแผนการดำเนินงานให้เหมาะสม	ภายใน เดือน มีนาคม	กลุ่มอนามัย แม่และเด็ก	1. รายงานผลการดำเนินงาน 2. รายงานตัวชี้วัด รอบ 5 เดือนแรก
9	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;">จัดทำรายงาน ผลการดำเนินงานและ แผนการดำเนินงาน รอบ 5 เดือนหลัง</div>	1. สถานการณ์อัตรา การเลี้ยงลูกด้วยนม แม่อย่างเดียว 6 เดือน และรายงานผลการ ดำเนินงานการเลี้ยง ลูกด้วยนมแม่รอบ 5 เดือนแรก (ต.ค.-ก.พ.) 2. แผนการ ดำเนินงานรอบ 5 เดือนหลัง	ภายใน เดือน มีนาคม	กลุ่มอนามัย แม่และเด็ก	1. รายงาน สถานการณ์และผล การดำเนินงานการ เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ 2. แผนการ ดำเนินงานรอบ 5 เดือนหลัง
10	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;">ดำเนินงานตามแผน รอบ 5 เดือนหลัง</div>	ดำเนินงานตาม แผนการดำเนินงาน	เดือน มีนาคมถึง สิงหาคม	กรมอนามัย ศูนย์อนามัย และสสจ.	แผนการดำเนิน โครงการขับเคลื่อน พระราชบัญญัติฯ และส่งเสริมการ เลี้ยงลูกด้วยนมแม่
11	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;">กำกับติดตามการดำเนินงาน</div>	1. รวบรวมผลการ ดำเนินงานรอบ 5 เดือนหลัง 2. รายงานตัวชี้วัด รอบ 5 เดือนหลัง	ภายใน เดือน กันยายน	กลุ่มอนามัย แม่และเด็ก	1. รายงานผลการ ดำเนินงาน 2. รายงานตัวชี้วัด รอบ 5 เดือนหลัง
	<div style="border: 1px solid black; border-radius: 15px; padding: 5px; text-align: center;">สิ้นสุด</div>				